

Veera Ruoho kok

Kirjallinen kysymys häirinnästä, kiusaamisesta ja epäasiallisesta kohtelusta

Eduskunnan puhemiehelle

Työturvallisuuslain (738/2002) 18 §:n 3 momentti velvoittaa työntekijöitä välttämään muihin työntekijöihin kohdistuvaa häirintää ja muuta epäasiallista kohtelua, joka aiheuttaa heidän turvallisuudelleen tai terveydelleen haittaa tai vaaraa. Työturvallisuuslain 28 § velvoittaa siihen, että saatuaan tiedon epäasiallisesta kohtelusta tai häirinnästä on työnantajan ryhdyttävä käytettävissä olevin keinoin poistamaan epäkohtaa.

Häirintätapauksissa työsuojeluviranomaisen tehtävänä on antaa ohjeita ja neuvoja sekä tarvittaessa valvoa, että saatuaan tiedon häirinnästä työnantaja tekee tarvittavat selvitykset ja toimenpiteet häirinnän lopettamiseksi. Työsuojeluviranomainen arvioi, ovatko työnantajan toimenpiteet riittävät. Valvonnan tavoitteena on, että häirintä työpaikalla loppuu ja että työnantaja toimii jatkossa siten, että työpaikalla on häirinnän hallintaan toimivat käytännöt.

Häirintä, epäasiallinen käyttäytyminen ja kiusaaminen alkavat jo lapsuudessa ja nuoruudessa. Onkin hälyttävää, että tuoreen Oulun yliopiston väitöksen mukaan kiusaamista tapahtuu jo hyvin pienenä ja päiväkotien käytännöt vahvistavat sitä (Helsingin Sanomat 15.5.2018).

Peruskoulussa epäasiallinen käyttäytyminen on valitettavan yleistä. Vuonna 2017 kouluterveyskyselyn mukaan 30 prosenttia kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaisista oli kokenut myös seksuaalista häirintää. Heistä 4—5 prosenttia oli kokenut häirintää nimenomaan kouluissa. Vaikka koulukiusaaminen on viime vuosina vähentynyt, niin siitä huolimatta noin kuusi prosenttia kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaisista koki koulukiusaamista vuonna 2017. Kuntakohtaiset erot ovat valtavia. Esimerkiksi Siuntiossa 17,7 prosenttia koki kiusaamista, kun taas Pudasjärvellä 1,3 prosenttia. (Kouluterveyskysely, THL 2017)

Opettajien arviot työoloistaan ja työkyvystään ovat myös heikentyneet selvästi, mikä selviää 15.5.2018 julkaistusta Opetusalan työolobarometristä. Kiusaamisen ja epäasiallisen kohtelun kokemukset ovat yleisiä opetuslalla. Naisista lähes puolet ja miehistä reilu kolmannes oli kokenut epäasiallista kohtelua tai kiusaamista vuoden 2017 aikana. Eniten kiusaamista aiheuttivat oppilaat ja opiskelijat, mutta myös työyhteisöjen sisällä toimittiin epäasiallisesti.

Vuoden 2016 työolobarometrin mukaan 37 prosenttia kaikista suomalaisista palkansaajista työskenteli työpaikassa, jossa esiintyi henkistä väkivaltaa tai työpaikkakiusaamista työtovereiden taholta joko joskus tai jatkuvasti. Vastaavasti 24 prosenttia koki kiusaamista tai henkistä väkivaltaa

Kirjallinen kysymys KK 201/2018 vp

esiintyvän esimiesten taholta. Kiusaamisen ja henkisen väkivallan esiintyminen väheni vuoteen 2010 saakka, jonka jälkeen se on kohonnut merkittävästi aiempaa korkeammalle tasolle. Tilanne on säilynyt pitkälti entisellään vuodesta 2012 saakka, eivätkä kiusaamisen ja henkisen väkivallan esiintymisen kokemukset ole sen jälkeen juuri vähentyneet. Toimialoista henkistä väkivaltaa tai työpaikkakiusaamista esiintyy selvästi useimmin kuntasektorilla. Toiseksi useimmin kiusaamista tai henkistä väkivaltaa esiintyy valtiolla. Yksityisellä sektorilla työpaikkakiusaaminen onkin vähäisempää, muttei silti mitenkään harvinaista. (Työolobarometri, TEM julkaisu 10/2017)

Vuonna 2016 häirintään liittyviä yhteydenottoja tuli aluehallintoviraston valtakunnalliseen puhelinneuvontaan 1 800. Etelä-Suomen alueella häirintää koskevissa yhteydenotoissa 78 tapauksessa asiakas täytti valvontapyyntölomakkeen eli asia tuli vireille. 45 tapauksessa vireille tullut asia ei antanut aihetta valvontaan, ja siitä tehtiin käsittelyratkaisu. 38 tarkastusta tapahtui yhteydenottojen perusteella. 17 tarkastuksessa työnantajalle annettiin toimintaohje tai kehoitus häirinnän lopettamiseksi. Vain 5 tapauksessa tehtiin ilmoitus poliisille epäilystä työturvallisuusrikoksesta. (Häirinnän valvonta Etelä-Suomessa vuonna 2016, Työsuojeluhallinto, julkaisu 5/2017)

Vaikka eduskunnan tulisi olla esikuvana kansalle, eduskunnassakin on koettu häirintää. Yle selvitti viime vuoden lopulla eduskunta-avustajien häirintätapauksia. Enemmän kuin joka kahdeksas avustaja oli kokenut häirintää. Lähes kaikissa toistui sama kertomus, että ahdistelijalla oli ollut valta-asema suhteessa ahdisteltavaan. Heti kyselyn julkistamisen jälkeen eduskunta-avustajat laativat kannanoton, jossa toivat esille sen, että ongelma on jatkunut jo vuosia ja että hallinto on ollut haluton puuttumaan asiaan.

Edellä mainittujen esimerkkien perusteella on ilmeistä, että kiusaaminen ja häirintä on yhteiskunnassamme yleinen ilmiö. Vaikuttaa, ettei lain tarjoamaa suojaa häirintää tai muuta epäasiallista kohtelua vastaan ole kuitenkaan olemassa. Kansanedustajana olen saanut eri alojen ihmisiltä eri puolilta Suomea yhteydenottoja, joissa he kuvaavat vuosia kestäviä oikeudenhakuprosesseja työyhteisössään. Yhteinen nimittäjä on ollut näille se, että kiusaamiskokemus on vahingoittanut heidän terveyttään, hyvinvointiaan ja työkykyään pysyvästi.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mihin toimenpiteisiin hallitus ryhtyy, jotta työpaikoilla, kouluissa, päiväkodeissa ja vapaa-ajalla tapahtuva häirintä ja muu epäasiallinen kohtelu mukaan lukien kiusaaminen saadaan vähenemään,

millä tavoin hallitus varmistaa, että ihmiset saavat oikeutta eikä lain kirjain työturvallisuudesta ole työpaikkakiusaamisen osalta käytännössä kuollut kirjain, koska tilastojen mukaan vain ani harva uhri saa oikeutta itselleen ja

mikä on tilanne kansanedustaja Tiina Elovaaran (sin) yhdessä yli 100 muun kansanedustajan allekirjoittaman lakialoitteen osalta, jossa vaaditaan, että kouluissa kiusaaja joutuu vaihtamaan koulua eikä kiusattu, kuten nykytilanteessa?

Kirjallinen kysymys KK 201/2018 vp

Helsingissä 18.5.2018

Veera Ruoho kok